

นางปิยการ หวังมหาพร : นโยบายผู้สูงอายุของประเทศไทย (THE GOVERNMENT POLICY ON OLDER PERSONS IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส, จำนวนหน้า 335 หน้า.ISBN 974-17-4341-6

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเข้าสู่วาระนโยบาย กระบวนการก่อตัวของนโยบายและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากรูปแบบการกำหนดนโยบายผู้สูงอายุของประเทศไทย โดยประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องการเข้าสู่วาระนโยบายของคิงส์ดอน แนวคิดเรื่องการกำหนดนโยบายของมอสคา ไตร์ แวมสเลย์ และซาล และการวิเคราะห์ผลกระทบนโยบายของแกรมเป็นกรอบในการศึกษา นโยบายผู้สูงอายุที่ศึกษาในครั้งนี้ กำหนดขอบข่ายไว้ที่ แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2525-2544) นโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งในช่วงดังกล่าว (ปี พ.ศ.2525-2546) สภาพการเมืองและการปกครองไทยเป็นแบบอำมาตยาธิปไตยและต่อมาพัฒนาไปเป็นการเมืองแบบประชาธิปไตย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทางราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และการสัมภาษณ์ได้แสดงให้เห็นและมีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย ซึ่งว่า กระแสการเมือง กระแสนโยบาย และกระแสตัวปัญหา รวมทั้งผู้สร้างหรือผู้ผลักดันนโยบายมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเข้าสู่วาระนโยบาย นโยบายผู้สูงอายุของประเทศไทย ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมืองและการปกครองแบบอำมาตยาธิปไตย ถูกกำหนดโดยส่วนราชการตามตัวแบบผู้นำ เมื่อสภาพการเมืองและการปกครองเปลี่ยนแปลงมาสู่ประชาธิปไตย นโยบายผู้สูงอายุยังคงถูกกำหนดตามตัวแบบผู้นำโดยส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง แต่เป็นตัวแบบผู้นำที่แปลงรูป เนื่องจากส่วนราชการใช้กลุ่มผลประโยชน์ทำหน้าที่เป็นองค์กรตัวแทนในการผลักดันนโยบายผู้สูงอายุ การกำหนดนโยบายตามตัวแบบผู้นำนี้ ทำให้โครงการของรัฐบาลไทยที่จัดสรรให้กับผู้สูงอายุจำกัดอยู่เฉพาะโครงการด้านรักษาพยาบาลและสถานสงเคราะห์ เนื่องจากส่วนราชการที่ผลักดันให้เกิดนโยบายเป็นส่วนราชการด้านสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ ในขณะที่งบประมาณที่จัดสรรให้กับโครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของหน่วยงานรัฐบาลอื่นๆ ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุปรากฏให้เห็นไม่มากนัก

การศึกษานโยบายผู้สูงอายุของประเทศไทยนี้ นำมาสู่ข้อค้นพบเรื่องตัวแบบการเข้าสู่วาระนโยบายการก่อตัวของนโยบายและผลกระทบของนโยบายใน 3 ประการสำคัญ กล่าวคือ

1. ประเด็นเรื่องผู้สูงอายุ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเด็นดังกล่าวถูกองค์การระหว่างประเทศ ส่งผ่านและถ่ายทอดแนวคิดนโยบายมายังประเทศที่กำลังพัฒนา ผ่านการประชุมสัมมนาขององค์การระหว่างประเทศ จุดประกายความคิดให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้นำประเทศกำลังพัฒนา ทำให้ประเด็นเรื่องผู้สูงอายุเข้าสู่วาระนโยบายของรัฐบาลในประเทศที่กำลังพัฒนาได้
2. การก่อตัวของนโยบายผู้สูงอายุของประเทศไทยเป็นไปตามตัวแบบผู้นำแปลงรูป ผ่านองค์กรตัวแทน กล่าวคือ ส่วนราชการ ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย ดำเนินการทางการเมือง ผ่านกลุ่มผลประโยชน์ที่ตนเองจัดตั้งและให้เงินสนับสนุน เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลไทยกำหนดนโยบายผู้สูงอายุ
3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการก่อตัวของนโยบายผู้สูงอายุตามตัวแบบผู้นำแปลงรูป ทำให้การจัดสรรงบประมาณเพื่อผู้สูงอายุมุ่งเน้นไปที่โครงการต่างๆตามความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ผลักดันเรียกร้องนโยบายจากรัฐบาล

##4381904024 : MAJOR POLITICAL SCIENCE

172744

KEY WORD: PUBLIC POLICY ANALYSIS/OLDER PERSONS

PIYAKORN WHANGMAHAPORN : THE GOVERNMENT POLICY ON OLDER PERSONS
IN THAILAND. THESIS ADVISOR : PROF.SUPACHAI YAVAPHABHAS PH.D., [335] PP.
ISBN 974-17-4341-6

This study is aimed to investigate Thai government policy on older persons especially on how the agenda was set and formulated to become policy statements and actions as well as their impacts. The literature on agenda setting proposed by Kingdon, on policy formulation asserted by Mosca by Dye and by Wamsley & Zald and Gramm 's model on the impact policy analysis were used as a framework for this investigation. The study put its emphasis on these particular policy actions namely, The First National Long Term Plan for the Older Persons (1982-2001), The Long Term Measures and Policy on the Older Persons (1992-2011), The Second National Plan for Older Persons (2002-2021), and The Older Persons Act of 2003. These policy actions were formulated during the period which considered by Thai scholars as a bureaucratic polity regime (1982-1996) and further developed into the democratic regime (1997 onwards).

Analysis of the official policy documents and the findings from the interview of the policy stakeholders led to the conclusion that the political stream, the policy stream and the problem stream including policy entrepreneurs significantly effected the agenda setting of the policy on older persons. In bureaucratic polity setting, the policy on older persons in Thailand was initiated and pushed through formulation by those technocrats concerned as suggested by the elite model. When the country moved into democratic polity, the policy on older persons was again initiated by those same technocrats through the "set-up" agency called "Senior Citizen Council of Thailand" (สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย). This is the mutation of the traditional elite model to suit the Thai polity. The technocrat groups advocating the policy are those from Ministry of Public Health and the Department of Social Welfare whose interests are mainly on health care and public welfare services. The policy actions are inevitably concentrated on these two main services and very small number of policy actions are found in other areas.

To be specific, findings from this study indicate the followings :

1. Issues on older persons visible in the developed countries were transferred to the less developed countries via the international organizations through international seminars and conference in which technocratic elite from less developed were invited to attend.
2. Formulation of the older persons policy in Thailand can be described as a "mutated elite model". Those technocrats concerned had set up a non-governmental organization called "Senior Citizen Council of Thailand" through which policies were initiated and requests to the government were made.
3. Impacts of the older person policies were found visible in the area of health care and social welfare which are the main concerns of those advocatic technocrats.